

УДК811.111’42-1

**МОВНІ ЗАСОБИ КАТЕГОРІЙ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ
ТА ПРЕЦЕДЕНТНОСТІ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ
“ПОТОКУ СВІДОМОСТІ”
(на матеріалі поезії Кеннета Кока “SleepingwithWomen” (“Спати з жінками”))**

ЩАСЛИВА Н. С.

кандидат філологічних наук, ст. викладач
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
happynataly0305@gmail.com

У статті розглянуто парадигматичну специфіку інтертекстуальних знаків – мовних засобів категорій інтертекстуальності та прецедентності в тексті поезії “потіку свідомості” Кеннета Кока “Sleeping with Women” (“Спати з жінками”). Основну увагу зосереджено на виявленні особливостей поетичного тексту “потіку свідомості” та виокремленні найбільш продуктивних засобів реалізації категорій інтертекстуальності та прецедентності, описі форм їхньої вербалізації й функціональних особливостей. З’ясовано, що найпродуктивнішими засобами реалізації цих категорій є прецедентні імена, ситуації, тексти і навіть висловлювання універсально- та національно-прецедентного рівня прецедентності, тобто інтертекстуальної природи, що вербалізовано експліцитно (за допомогою власних назв-антропонімів, топонімів, хремотонімів, фіктонімів тощо) та імпліцитно (за умови залучення алюзій, ремінісценцій). Художній простір і час виявлено за допомогою інтертекстуальних елементів – змістових елементів значення.

Ключові слова: знак, прецедентність, інтертекстуальність, власні назви, “потік свідомості”.

**LINGUAL MEANS OF THE INTERTEXTUALITY AND PRECEDENCY
OF THE STREAM-OF-CONSCIOUSNESS POETRY
(in Kenneth Koch poem “Sleeping with Women”)**

SHCHASLYVA Nataliia Sviatoslavivna
PhD, lecturer
Bila Tserkva National Agrarian University
happynataly0305@gmail.com

Introduction. The article focuses on the intertextual specificity of the lingual means of intertextual and precedent categories in stream-of-consciousness facet of K. Koch poetic text “Sleeping with Women”. The *relevance* of the research is seen in studying various forms of above mentioned categories’ embodiment within postmodern poetry, ways of author's attitude, worldview, etc.

The *purpose*. The paper aims at the studying of the aesthetic and organizing functions of intertextual and precedent signs within the poem of fragmentary discourse.

Methods. Identification of the features of stream-of-consciousness’ poetry and the most productive means of realization of intertextuality and precedent along with description of the forms of their verbalization and functional features is possible due to applying the distributive, functional, stylistic and descriptive *methods* of analysis.

Results. The most productive means of realization of intertextuality and precedent are precedent / intertextual names, situations, texts, and even quotations. They predominantly take universal and national precedent levels of precedent. Proper names are the means of space and temporal determination of the text. They function at the same time as sense-forming phenomena.

We observe a high degree capacity of proper names to accumulate the “energy” of the precedent phenomena they stand for. Thus, in compressed form they carry a considerable amount of information, emotional color and the main semantic significance. The lack of attribution of precedent elements is explained by the specifics of the author's way of developing the events – style feature stream-of-consciousness technique.

Conclusion. Poem's style is characterized by the same specifics as the postmodernism culture in general: by lack of plot, dialogicity, heterogeneity of its elements. In particular, K. Koch offers his own model of the world as a “synthesizer” of all elements of political and national culture by attracting intertextual and precedent-related phenomena. The latter serve as sense-building forms of images. Their input into the text is interpreted by both explicit and implicit. The source of intertextuality is the treasury of world literature and other artistic achievements as well as historical events.

Key words: sign, intertextuality, precedency, proper name, stream-of-consciousness.

Формулювання проблеми та обґрунтування актуальності її розв'язання. Вивчення слова в системі засобів, у мовленні, у тексті передбачає дослідження різних параметрів знака, зокрема й парадигматики. Це дає змогу виявити всю складність і глибину його семантики на рівні мовлення, тобто у “функціональному аспекті, оскільки функція актуалізації полягає в переведенні мови у мовлення” (Баллі, 1995, с. 93). Під час культурної комунікації (спілкування, мовленнєвої діяльності) значення мовних понять може змінюватися: з'являються додаткові характеристики, асоціативні значення. Така комунікація (текст) несе в собі не лише інформативне значення, а й смислове тощо. Її розуміння стає можливим у ракурсі дискурсивного контексту. Дискурсом вважають єдність мовних форм, знань, комунікативної ситуації, лінгвокультурологічного утворення когнітивного характеру, що відтворює світ мовної особистості (Арутюнова, Ярцева, 1990).

У фрагментарному дискурсі інших ознак (ціннісних, асоціативних) набувають не лише номінативні поняття, а й прецедентні феномени, етнопрецедентні феномени, засоби інтертекстуальності тощо. Важливо дослідити специфіку категорій інтертекстуальності й прецедентності саме в контексті дискурсивних особливостей. Отже, **актуальність** роботи вбачаємо у вивченні різноманітних форм утілення категорій інтертекстуальності та прецедентності в постмодерній поезії, способів авторського світовідчуття, світобачення, що надає нових можливостей для розуміння особливостей викладу думок митцем, який удається до художнього прийому “потоків свідомості”.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальні положення категорій інтертекстуальності і прецедентності сформульовані в працях М. М. Бахтіна, Ю. М. Лотмана, Н. А. Фатеевої, Д. Б. Гудкова, Н. А. Кузьміної, Р. Барта, Н. П'єре-Гро, N. Fairclough, B. Hatim, M. Alfarota ін. О. С. Переломова (2010) розглядає мовні вияви структурних ознак інтертекстуальності в текстах української постмодерної літератури. К. В. Шаповалова (2004), досліджуючи інтертекстуальність у словесній культурі постмодернізму, зосереджується на творчості російськомовних поетів. Евелін Остін (Evelyn Austin) (2014) досліджує твори поетів нью-йоркської школи загалом, детально не розглядаючи елементи інтертекстуальної природи. Беручи до уваги все різноманіття підходів до вивчення понять інтертекстуальності / прецедентності, зауважимо, що вітчизняна лінгвостилістика завжди вирізнялася особливою увагою до смислової сторони художнього мовлення. Оскільки дослідженню змістотвірних елементів “чужого слова” у творчості К. Кока науковці не надавали достатньої уваги, вважаємо наукову розвідку в цьому напрямку актуальною і потрібною. Додатковий інтерес до змісту поезії широкого кола читачів спровокував україномовний переклад поезії Ю. І. Андруховичем (антологія “День смерті пані День”).

Метою статті є вивчення змістотвірних та естетико-організаційних функцій категорій інтертекстуальності й прецедентності поезії “потоків свідомості”. Поставлена мета передбачає

виконання таких **завдань**: виявити особливості поетичного тексту “поточу свідомості”; виокремити найбільш продуктивні засоби реалізації категорій інтертекстуальності та прецедентності, описати форми їхньої вербалізації й функціональні особливості. Реалізацію зазначених завдань зорієнтовано на осмислення особливостей асоціативно-імпровізаційного способу викладу К. Коком як одним із представників нью-йоркської школи митців (т. з. бітників).

Об’єктом дослідження є категорії інтертекстуальності та прецедентності.

Предмет дослідження становлять мовні маніфестації категорій інтертекстуальності та прецедентності тексту поезії “поточу свідомості” К. Кока “Sleeping with Women” (“Спати з жінками”).

Виклад основного матеріалу. Згідно з висловлюванням М. М. Бахтіна, текст “живе у великому часі”, а його навикилишня семіосфера історично мінлива. Розуміння тексту залежить не лише від того, що об’єктивно є в ньому, а й від того, що зумовлено тезаурусом читача. Той чи той текст перебуває в ситуації безперервного діалогу з попередніми текстами, з усією стародавньою та сучасною культурою, – стверджував М. М. Бахтін (1979). Міжтекстова компетенція займає особливе місце в літературі модернізму: неволодіння відповідним *вертикальним контекстом* (зв’язок з текстами попередніх епох – термін О. С. Ахманової, 1977) робить художній текст таким, що не має змісту. Саме інтертекстуальність надає твору можливість бути залученим до вертикального контексту текстового універсуму, розширює можливості інтерпретації тексту.

Як зазначає Н. С. Валгіна, художньо-поетичний твір як різновид текстів будують “за законами асоціативно-образного мислення” (2003, с. 114), тому він, безумовно, багатий на різноманітні засоби та форми вираження. Такий твір виступає водночас і як естетичний феномен, що характеризується цілісністю, образністю та функціональністю, і як форма звернення до світу, тобто “комунікативна одиниця, у якій, у свою чергу, моделюється окрема комунікативна ситуація” (Николина, 2003, с. 5), і як особисто авторська динамічна система засобів мови. Художнім текстом вважаємо “єдиний, внутрішньо завершений світ, який водночас динамічно розвивається” (Гиршман, 1991, с. 70).

Усі зазначені вище ознаки художньо-поетичного твору притаманні поезії К. Кока “Sleeping with Women” (“Спати з жінками”), що є джерельною базою цього дослідження. Один із засновників легендарної нью-йоркської школи поетів разом з Дж. Ешбері, Ф. О’Гара, Дж. Шейлором, К. Кок став найулюбленішим та відомим американським поетом-шістдесятником. Проте на початку письменницької кар’єри був різко засуджений критиками, які вважали його роботи надто примітивними і, м’яко кажучи, нерозумними. У процесі плідної творчої діяльності К. Коку вдалося змінити ставлення до себе: від незначущого поета до такого, який відтворює дух епохи, сучасності (Poetry foundation: Kenneth Koch). Його вважають одним із тих рідкісних поетів, які з перших моментів захоплюють читача відчуттям справжнього життя. Як і В. Маяковський – поет, який для К. Кока був прикладом для наслідування, – К. Кок вірив, що поезія має збуджувати, спонукати, захоплювати. Як зазначає Дж. Ку (Jason Koo) у рецензії на збірку К. Кока, деякі рядки поезій характеризуються своєю „дурістю”, нерозважливістю, перевантажені “збудженням” (2006, р. 161-163). Та, певно, так автор намагався відтворити справжнє життя, що навряд чи можна назвати розважливим. Намір автора відтворювати буденність життя зреалізовано за допомогою асоціативно-образного способу викладу думок у незвичній для класичної поезії формі, пор.:

Caruso: a voice.

Naples: sleeping with women.

Women: sleeping in the dark.

Voices: a music.

Pompeii: a ruin.

Pompeii: sleeping with women.
Men sleeping with women, women sleeping with women, sheep sleeping
With women, everything sleeping with women.
The guard: asking you for a light.
Women: asleep.
Yourself: asleep.
Everything south of Naples: asleep and sleeping with them...

Слово та образ – два важливих феномени в їхньому зв'язку та взаємозалежності – потребують наразі якомога ретельнішого аналізу. Як зазначають дослідники, сутність естетичної функції мови в художніх текстах полягає у відповідності слова образу, функціональної доцільності й умотивованості художнього слова (Борисова, 1973, с. 93). Тому так важко буває розуміти й тлумачити поетичне слово, що у формі художнього образу воно стає закодованим знаком. Як і інші представники нью-йоркської школи, К. Кок використовував технологію “потому свідомості” в письмі, наголошуючи на необхідності зобразити прийдешній момент, звичне, буденне тощо. У художньому тексті об’єкт пізнання – необмежене повідомлення, що орієнтоване на суспільство загалом. Процес авторського пізнання дійсності може виявитися для різних реципієнтів прийнятним чи неприйнятним, зрозумілим або незрозумілим, хибним чи істинним, поверховим або глибинним. Це зумовлено особливостями процесу сприйняття твору, до якого залучено суспільні та особисті фактори, що характеризують кожного окремого реципієнта з погляду його філо- і онтогенетичних компонентів, фонових знань тощо.

Від початку й до кінця поезію сформовано із системи слів-образів, свідомо “нанизаних” автором на вербалізовану конструкцію “sleeping with women”. Останню представлено в різноманітних варіантах упродовж усієї поезії, починаючи з заголовка, пор.: “...*And sleeping with women, and sleeping with them / ... A sleep and sleeping with them, sleeping with women / ... A sleep and sleeping with them, a sleep and asleep, sleeping with women, / sleep / and sleeping with them, sleeping with women*”. Автор удається до різноманітних синтаксичних повторів настільки продуктивно не лише з метою ритмічно гармонізувати звуковий склад тексту, а й задля того, щоб викарбувати у свідомості читача інші, непрямі значення звороту „спати з жінками”, пор.:

...*Sleeping with women, as if they were knee*
Arm and thigh asleep and sleeping with them, sleeping with women...

або

...*Anglo-French orchestras*
Asleep with women, asleep and sleeping with them,
The foam and the sleet, asleep and sleeping with them,
The schoolboy's poem, the crippled leg
Asleep and sleeping with them, sleeping with women... (Poetry foundation: Kenneth Koch).

К. Кок робить акцент на буденності, порівнюючи жінку з частиною тіла чи взагалі зі звичайною річчю, іноді, навпаки, персоніфікуючи інші об’єкти: не жінки сплять під музику англо-французьких оркестрів, а оркестри з жінками. Піна та сльота, вірш школяра та скалічена нога й т. ін. – це все персоніфіковані образи, що автор пов’язує з моментом, коли жінка спить. Вона може спати в пінній ванні, а може під дощ зі снігом за вікном, можливо, поруч лежить текст вірша, який учила із сином напередодні, чи хтось зі зламаною ногою – варіантів безліч: авторська алегорія залишає право читачеві домислювати власне, адже в кожного власний досвід світосприйняття. “При сприйнятті образної інформації завжди залишається можливість доосмислення, за яким відбувається більш глибоке проникнення в зміст образу” (Зарецький, 1965, с. 67).

Під час дослідження ми зосередили увагу на тих образах, що мають більш конкретне значення – на інтертекстуальних феноменах, які надають образу додаткових емоційно-

експресивних характеристик. Як стверджують дослідники, кожен випадок текстового залучення приводить до “вибуху значення – підвищує експресію, тобто додає виразності, підсилює вплив від прочитаного тексту” (Арнольд, 2010, с. 368).

У досліджуваній поезії К. Кока широко експліковано власні назви. Серед них найпродуктивнішими вважаємо топоніми й антропоніми, що актуалізують прецедентні імена, тексти, ситуації тощо:

Caruso: a voice.

Naples: sleeping with women.

Women: sleeping in the dark.

Voices: a music.

Pompeii: a ruin.

Pompeii: sleeping with women ...

Everything south of Naples: asleep and sleeping with them.

Sleeping with women: as in the poems of Pascoli.

... Mediterranean: a voice.

Mediterranean: a sea. Asleep and sleeping.

Топоніми *Caruso*, *Naples*, *Pompeii*, *Mediterranean* створюють образ Середземномор'я, зокрема Італії. Поєднання власних назв *Caruso*, *Naples* актуалізує прецедентну ситуацію – народження всесвітньо відомого італійського тенора Енріко Карузо (1873–1921) в італійському містечку Неаполь. “*Pompeii: a ruin*” є аллюзією на катастрофу гігантського масштабу – виверження вулкану Везувію (79 р.), що поховало місто під п'ятиметровим шаром попелу. Ця подія сталася теж поблизу Неаполя. Покликання на твори італійського поета довершують просторовий образ (*as in the poems of Pascoli*). Далі голос (*a voice*) – голос Карузо – поширюється Середземномор'ям, а потім і він, як море, заснув і спить: прийом перифрази й персоніфікації (*Mediterranean: a sea. Asleep and sleeping*). Повсякчас спостерігаємо конвергенцію тропів. Власні назви, що функціонують водночас як прецедентні феномени, є засобами визначення просторово-часових параметрів тексту. Таке функціонування типове: їх спостерігаємо упродовж усієї поезії, пор.:

...Street car in Oslo, Alone, Toonerville Trolley

In Stockholm asleep and sleeping with them, in Skansen

Alone, alone with women...

Ці рядки переносять читача в інший простір – Скандинавію. Образи Балтійських країн представлено власними назвами *Oslo*, *Stockholm*, *Skansen* (музей і зоопарк просто неба поблизу Стокгольма). К. Кок веде розмову з читачем, який розуміє його натяки: певні об'єкти притаманні тому чи тому місцю. У носіїв спільного обсягу фонових знань, досвіду актуалізовано образ того самого простору. Так, наприклад, туристичний маршрут трамвая в Осло (Норвегія) є знаковим для цього міста (*Street car in Oslo*). Прецедентний текст *Toonerville Trolley* асоціюється зі Стокгольмом, тому що в репертуарі американської психоделічної рок-групи є однойменний “сингл” із живого альбому “Stockholm – 67”. Не для кожного реципієнта ці назви будуть прецедентними. Згідно з думкою О. В. Суперанської, „власна назва при переході в мову як систему знаків отримує частку інтелектуальної інформації, що дозволила б встановити зв'язок [власної назви] із логіко-предметними рядами і яка зробила б можливим її залучення в повідомлення на правах семантично значущої, а не лише номінативної одиниці” (1970, с. 7).

Коли просторовий образ Скандинавії сформовано, К. Кок імпліцитно актуалізує образ людини, що символізує країну (Швецію): “...the brain of the dog-eyed genius / Alone, sleeping with women, all he has wanted, / The dog-eyed fearless man”. Образ А. Нобеля актуалізовано тропеїчно: метонімія *the brain*, розгорнута метафора *the dog-eyed genius* виступають в одному комплексі з означенням *alone*, що дозволяє розгадати загадку автора про самотнього генія

з добрими очима, який помер саме так, як боявся найбільше – на самоті. Його ім'я виявляє найвищий рівень прецедентності (універсально-прецедентне), тому імпліцитна репрезентація цієї особи в тексті цілком умотивована. Крім того, в тексті фігурує географічний перифраз, пор.: “*A black seacoast's sleeve, aslee with them*” – завуальований просторовий образ частини Греції. Підтвердження алюзійного образу зафіксовано в постпозиції, див.:

The Greek islands sleeping with women

The muddy sky, asleep and sleeping with them.

Sleeping with women, as in a scholarly design

Sleeping with women, as if green polarity were a line

Into the sea, sleeping with women

As if wolverines, in a streetline, as if sheep harbors

Could come alive from sleeping with women, wolverines

Greek islands sleeping with women, Nassos, Naxos, Kos,

Asleep with women, Mykonos, miotis... (Poetry foundation: Kenneth Koch)

Низка грецьких островів, зокрема вулканічного походження (цю ознаку вербалізовано словосполученнями *blackseacoast*, *the muddy sky*), що розташовані рядочками в Егейському морі (...*as if green polarity were a line / Into the sea*), експлікована в цій частині поезії. У створенні образу географічно означеного простору К. Кок удається спершу до імпліцитних засобів, а надалі все більше експлікує його.

На тлі буденного *sleeping with women* К. Кок уводить окремі слова, що внаслідок взаємодії з іншими елементами “детонують”, актуалізуючи прецедентні ситуації універсального рівня прецедентності (докладно про рівні прецедентності див. Щасливая, 2013, с. 27), пор.:

Sleeping with women and causing all that trouble

As in Roumania, as in Yugoslavia

Asleep and sleeping with them

Anti-Semitic, and sleeping with women... (Poetry foundation: Kenneth Koch)

Так, топоніми Румунія і Югославія в порівняльних конструкціях (*As in Roumania*, *as in Yugoslavia*) актуалізують прецедентні ситуації універсального рівня й асоціюються з міжнародними суперечками між сербами і хорватами, бойовими діями в Косово, у Боснії та Герцеговині тощо. Це призвело до трагічних результатів: незліченна кількість смертей, спровокована поширенням антисемітизму в Європі упродовж ХХ ст. Автор удається до порівнянь і протиставлень, пор.: спати з жінками (*sleeping with women*) і створити усі ті проблеми (*causing all that trouble*) – міжнародні, національно-визвольні, антисемітські тощо. Беручи участь у творенні образу синтетичного, мовна одиниця стає “формою образу. При цьому, будучи частиною образу, вона виступає і як частина змісту, як первинний словесний образ” (Кухаренко, 1988, с. 32).

Як і в попередньому прикладі, К. Кок неодноразово використовує стилістичний прийом порівняння, а саме літоту для введення прецедентного елемента. Такими можуть бути “точкові” цитати (за Н.А. Кузьміною (2011, с. 203)) – антропоніми, топоніми, хремотоніми, фіктоніми та ін. Так, рядок поезії “*Sleeping with women: as in the poems of Pascoli*” відсилає нас до поетичного доробку італійського поета Дж. Пасколі (1855–1912), який у своїх творах, особливо раннього періоду, віддавав перевагу пейзажній ліриці та побутовій проблематиці, що в період позитивізму й наукового прогресу вважали такими, що не варті уваги поета. Проте Дж. Пасколі, як і К. Кок, навпаки, вважав цю тематику актуальною і був упевнений, що лише символічні асоціації, виявлені в скромних речах природи, можуть посприяти тому, що людина помітить істину, приховану за очевидними явищами (Bonghi, G.). Отже, порівняння з поезіями Дж. Пасколі натякає читачеві на меланхолію, ностальгію, присмак розчарування, приналежність простих речей. У цих прикладах “точкові” цитати слугують засобами компресії змісту.

Типовими за функціональністю є приклади залучень власних назв-хрематонімів, наприклад:
Sleeping with them: as in The Perils of Pauline
Asleep with them: as in Tosca... (Poetry foundation: Kenneth Koch)

Порівняння з назвами літературних і музичних творів виступають знаками “сконденсованого згустку” значення: “формально виокремившись із основного тексту, заголовок може функціонувати як у складі повного тексту, так і незалежно – як його представник і замісник”, стверджує Н. Фатеева (2001, с. 396). У просторі нового поетичного тексту саме незалежне співіснування хрематонімів (із функцією заміщення повного тексту) дає підстави розглядати заголовки як “точкові” цитати. У тексті аналізованої поезії вони переважно неатрибутовані. Лише ступінь обізнаності реципієнта із зазначеними творами відкриє йому задум автора, основну ідею його використання. Адже автор “у готовому вигляді позичає чужі заголовки, що конденсують художній потенціал тексту, який за ними стоїть, і накладає на них нове образне значення” (Фатеева, 2000, с. 139). Так, уводячи в полотно тексту назву легендарного німого кіносериалу, фільмування якого почалися ще 1914 р., автор проводить паралель із головною героїнею кінофільму Поліною (*Pauline*), яка повсякчас потрапляла в неприємності, взаємодіяла з різними лиходіями, зокрема піратами та індіанцями. Образ цього персонажа справив неабиякий вплив на тогочасну молоду англomовну аудиторію, тож прецедентний феномен вважатимемо національно-прецедентним, оскільки він нічого не говорить жителям інших країн, де цей продукт кіноматографу не трансливали.

На відміну від останнього, прецедентний текст “*Tosca*” відносимо до універсально-прецедентних феноменів, оскільки він є назвою всесвітньо відомої опери Дж. Пуччіні – однієї з найбільш репертуарних опер світу. Покликаючись на цей твір, автор використовує образ головної героїні опери Флорії Тоски як прототип ревнивої і відважної жінки, яку кохають суперники за політичними переконаннями – художник Каварадоссі та шеф поліції Скарпія. Останній намагається знайти втікача-республіканця Анджелотті. Головні події відбуваються в римській церкві Сант-Андреа-делла-Валле влітку 1800 р., коли Наполеон удруге захопив Рим. Там працює художник Каварадоссі, що прагне врятувати свого друга Анджелотті. Тоді Скарпія підло вбиває останнього й підступно позбувається суперника. Розуміючи, що Скарпія її обманув і вбив коханого, Тоска, божеволіючи від горя, кидається з даху в’язниці.

Отже, спостерігаємо високий ступінь акумуляторної здатності власних назв-хрематонімів, що в стисненому вигляді передають великий обсяг інформації, емоційного забарвлення і, щонайважливіше, основне змістове навантаження на тлі такого своєрідного поетичного асоціативно-імпрровізованого тексту К. Кока. Експлікуючи лише один елемент, навіть не маркуючи його графічно (хрематонім у тексті без лапок), автор імпліцитно відтворює зміст події, характеристику його персонажів, топографічно визначений простір, час тощо.

Насиченість прецедентними феноменами в площині досліджуваного тексту достатньо висока. В одному рядку трапляються кілька інтертекстуальних власних назв, напр.:

...*Anti-Semitic, and sleeping with women,*

Pro-canary, Rashomon, Shakespeare, tonight, sleeping with women... (Poetry foundation: Kenneth Koch).

Так, “*Rashomon*” (“Расьомон”) – назва фільму легендарного режисера А. Куросави, 1950 року випуску – пов’язана з антропонімом *Shakespeare* (Шекспір), це підсилює емоційне навантаження твору та увиразнює трагізм, характерний для творів У. Шекспіра й А. Куросави.

У сюжеті “Расьомона” йдеться про наступне: монах і лісоруб повертались після судового засідання, де розглядали справу про вбивство самурая та звалтування його дружини. Дощ змусив їх сховатися під кам’яними руїнами, де перебікував негоду селянин, розбійник, дружина самурая та ін. Усі стали переказувати монаху трагічну історію і виявляється, що кожен, хто був залучений, викладає свою версію подій. Розбійник, хоч і спійманий, хоче виглядати більш мужнім і стверджує, що самурая він не просто вбив, а переміг в бою. Дружина самурая переймається

через свою честь. Сам самурай через медіума повідомляє, що заколов себе сам після зради дружини. Тільки під кінець фільму стає зрозуміло, хто витягнув дорогий кинджал з рани мертвого самурая. Монах уже було розчарувався в усьому людстві через егоїзм і корисливість, побачені у фігурантах справи. Але в протилежному його переконує вчинок лісоруба, який, уже маючи шістьох власних дітей, забирає у свою сім'ю підкинуте немовля. Небо яснішає, дощ стихає, разом із сонцем до монаха і до глядачів повертається віра в добро, співчуття, щедрість та людяність ("Фільми та серіали онлайн"). Варто звернути увагу на ступінь емоційного навантаження хремотонімів. Один "точковий" елемент за емоційно-змістовою потужністю рівносильний усьому експлікованому ним твору.

Використання інтертекстуальних хремотонімів дає нам змогу будувати судження щодо інтертекстуальної компетенції автора і визначити тип його мовленнєвої культури як елітарний. Відсутність атрибуції прецедентних елементів пояснюємо специфікою викладу думок автора, стильовою особливістю якого є техніка "потoku свідомості". Він не намагається синтезувати свої думки із тих значущих елементів, якими володіють обидві сторони комунікативного процесу, тому вказує шлях до розуміння значення лише вибірково, за допомогою "точкових" цитат.

Крім прецедентних назв, ситуацій, імен у досліджуваному тексті констатуємо прецедентні висловлювання, які разом із "точковими" елементами організують інтертекстуальну єдність. Вони графічно позначені – марковані, але не атрибутовані, напр.:

...Sleeping with women, "I watched my life go by" sleeping with women...

"This Sunday heart of mine" profoundly dormoozed with them

They running and laughing, asleep and sleeping with them

"This idle heart of mine" insanely "shlamoozed" asleep and sleeping with them... (Poetry foundation: Kenneth Koch).

"Упізнання зображених у тексті деяких об'єктів національної культури вимагає знання вербального коду й фонових знань" (Кузьміна, 2011, с. 74). Не будучи представником лінгвокультурної спільноти та з плином часу (майже 70 pp.), наразі доволі ризиковано стверджувати напевно, та припускаємо, що ці висловлювання радше є елементами тогочасних ліричних композицій, які повсякчас були на слуху. Так, наприклад, композиція А. Фріда на музику Г. Ворена "This heart of mine" (1946) входила до репертуару щонайменше шести виконавців, серед яких Ф. Естер, Дж. Гарленд, А. Марковічі, М. Фейнштен, Дж. Ширінг, Дж. Матіз та ін. Ці поодинокі елементи "чужого слова" автор бере зі словника семіосфери, що оточує його, та, залишаючи їх без атрибуції, все ж використовує як "первинне джерело комунікації" (Левин, 1992, с. 492). Працюючи у фрагментарному дискурсі, автор користувався доступним йому інструментарієм, він не турбувався про читача, не намагався вказати йому шлях до пізнання, тому певна кількість прецедентних елементів наразі залишилася поза межами сприйняття, принаймні такого, яке собі уявляв автор. Ми поділяємо думку Н. А. Кузьміної про те, що межі перетину текстів автора й читача визначаються, по-перше, кількістю таких мовних сигналів, по-друге, збігом концептуальних ділянок знань автора і читача, по-третє, часом, що відділяє момент створення твору від моменту його сприйняття (1999, с. 23).

Висновки й перспективи подальших досліджень. Аналіз мовних засобів інтертекстуальності та прецедентності в текстах фрагментарного дискурсу, побудованого з використанням техніки "потoku свідомості", дав підстави зробити такі висновки: загалом поезії притаманні ті самі ознаки, що й усьому культурному просторові постмодернізму, зокрема безсюжетність, діалогічність, що виявляється в залученні прецедентних феноменів, використанні елементів "потoku свідомості", втілених у фрагментарності текстового континууму, розрізненості його елементів. К. Кок запропонував власну модель світу як "синтезатора" всіх елементів полі-/національної культури на основі залучення засобів інтертекстуальності та прецедентності. Останні слугують формами побудови образів, завдяки чому художнє мовлення стає естетично значущим.

Мовні засоби інтертекстуальності й прецедентності – обов’язкові складники поезії “потoku свідомості”. Уведення їх у текст є переважно неатрибутованим та імпліцитним, що, на нашу думку, засвідчує специфіку цієї техніки. Джерелом інтертекстуальності слугують як світовий літературно-мистецький доробок, так і історичні події. Найбільш продуктивними засобами реалізації категорій інтертекстуальності та прецедентності в межах досліджуваного тексту виявилися прецедентні імена, ситуації й тексти. Зафіксовано навіть два випадки вживання автором маркованих висловлювань, що не властиво поетичному тексту. Зазначені вище феномени стосуються універсально- та національно-прецедентного рівня прецедентності. Вони вербалізовані експліцитно (власними назвами – антропонімами, топонімами, хремотонімами, фіктонімами та ін.) та імпліцитно (за допомогою алюзій, ремінісценцій). Художній простір і час зображено з допомогою інтертекстуальних елементів, що водночас є смисловими елементами значення.

Виконане дослідження відкриває перспективи для вивчення інших поетичних творів щодо вияву в них прецедентності та інтертекстуальності.

ЛІТЕРАТУРА

- Арнольд, И. В. (2010). *Семантика. Стилистика. Интертекстуальность* (2-е изд.). Москва: URSS : Книжный дом “Либроком”.
- Арутюнова, Н. Д., Ярцева, В.Н. (Ред.). (1990) *Дискурс. Лингвистический энциклопедический словарь*. М.: Советская энциклопедия.
- Ахманова, О.С., Гюббенет, О.В. (1977). “Вертикальный контекст” как филологическая проблема. *Вопросы языкознания*, 3, 47-54.
- Балли, Ш. (1995). *Общая лингвистика и вопросы французского языка*. Москва: Иностранная литература.
- Бахтин, М. М. (1979). Проблема автора. *Эстетика словесного творчества* (с. 162–180). М.: Искусство.
- Борисова, М. Б. (1973). Еще раз об “общей образности”, “упаковочном материале” и их отражении в словаре писателя. *Вопросы стилистики*, 4, 89-108.
- Валгина, Н. С. (2003). *Теория текста*: [учеб. пособ.]. Москва: Логос.
- Гиршман, М. М. (1991). *Литературное произведение : Теория и практика анализа*. Москва: Высш. шк.
- Зарецкий, В. А. (1965). Ритм и смысл в художественных текстах. В Ю. Лотман (Ред.), *Труды по знаковым системам* (Кн. II, с. 64-75). Тарту.
- Кузьмина, Н. А. (2009). *Интертекст и его роль в процессах эволюции поэтического языка. монография* (5-е изд.). Москва: Книжный дом “Либроком”.
- Кузьмина, Н. А. (2011). *Интертекст: тема с вариациями. Феномены языка и культуры винтертекстуальной интерпретации* (2-е изд.). Москва: Книжный дом “Либроком”.
- Кухаренко, В. А. (1988). *Интерпретация текста*. Москва: Просвещение.
- Левин, Ю. И. (1992). Семиосфера Венички Ерофеева. *Сборник статей к 70-летию проф. Ю. М. Лотмана*, 486-499.
- Николина, Н. А. (2003). *Филологический анализ текста: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений*. Москва: Академия.
- Переломова, О. С. (2010). *Интертекстуальність в українському художньому дискурсі: структурно-семантичний і стилістичний аспекти*. (Дис. докт. філол. наук). КНУ імені Т. Г. Шевченка, Київ.
- Суперанская, А. В. (1970). Личные имена в официальном и неофициальном употреблении. В В. А. Никонов, А. В. Суперанская (Ред.), *Антропонимика*. Москва: АН СССР Институт языкознания, 180-189.
- Фатеева, Н. А. (2001). Заглавие и текст в русской поэзии конца XX века: параллельная динамика. *Текст. Интртекст. Культура : Сб. докл. междунар. науч. конф. (Москва, 4-7 апр. 2001 г.)*, 395-411.

- Фатеева, Н. А. (2000). *Контрапункт интертекстуальности или Интертекст в мире текстов*. Москва: Агар.
- Шаповалова, И. В. (2004). Взаимодействие интертекстуальных приемов в художественной структуре метацикла Максимилиана Волошина. *Східнослов'янська філологія [текст] : збірник наукових праць*, 4, 94-108.
- Щасливая, Н. С. (2013). Категории интертекстуальности и прецедентности (на материале современной автобиографической и документальной прозы Д. Гранина, Ю. Нагибина, В. Каверина). *Материали за 9-а международна научна практична конференція, "Настоящи изследования и развитие"*, 19 (Филологични науки), 26-33.
- Austin, Evelyn (2014). Locus Solus: The New York School Poets' Missing Manifesto. *Tijdschrift voor Tijdschriftstudies*, issue 35, 23-36.
- Koo, Jason. (2006). The collected poems of Kennet Kock (review). *The Missouri Review*, 29(2), 161-163.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- Фільми та серіали онлайн – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://provokacia.com.ua/gasomon-1950-onlajn-ukrayinskoju.html>
- Bonghi, Giuseppe. Progetto Giovanni Pascoli / Giuseppe Bonghi.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.classicitaliani.it/index350.htm>
- Poetry foundation: Kenneth Koch. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.poetryfoundation.org/poets/kenneth-koch>

REFERENCES

- Arnol'd, Y. V. (2010). *Semantyka. Stylistyka. Yntertekstual'nost' (2-e yzd.)*. Moskva: URSS : Knyzhnyj dom "Lybrom".
- Arutiunova, N. D. & Yartseva, V.N. (Red.). (1990) *Dyskurs. Lynhvystycheskyj entsyklopedycheskyj slovar'*. M.: Sovetskaia entsyklopedyia.
- Akhmanova, O.S., Hiubbenet, O.V. (1977). "Vertykal'nyj kontekst" kak fylolohycheskaia problema. *Voprosy iazykoznanija*, 3, 47-54.
- Bally, Sh. (1995). *Obschaia lynhvystyka y voprosy frantsuzskoho iazyka*. Moskva: Ynostrannaia lyteratura.
- Bakhtyn, M. M. (1979). Problema avtora. *Estetyka slovesnogo tvorcestva*. (s. 162–180). M.: Yskusstvo.
- Borysova, M. B. (1973). Esche raz ob "obschej obraznosti", "upakovochnom materyale" y ykh otrazhenyy v slovare pysatelja. *Voprosy stylistyky*, 4, 89-108.
- Valhyna, N. S. (2003). *Teoryia teksta: [ucheb. posob.]*. Moskva: Lohos.
- Hyrshman, M. M. (1991). *Lyteraturnoe proyzvedenye : Teoryia y praktyka analiza*. Moskva: Vyssh. shk.
- Zaretskyj, V. A. (1965). *Rytm y smysl v khudozhestvennykh tekstakh*. V Yu. Lotman (Red.), *Trudy po znakovym systemam (Kn. II, s. 64-75)*. Tartu.
- Kuz'myna, N. A. (2009). *Yntertekst y eho rol' v protsesakh evoliutsyy poetycheskoho iazyka: monografyia (5-e yzd.)*. Moskva: Knyzhnyj dom „Lybrom“.
- Kuz'myna, N. A. (2011). *Yntertekst: tema s varyatsiyamy. Fenomeny iazyka y kul'tury vyntertekstual'nojnterpetatsyy (2-eyzd.)*. Moskva: Knyzhnyj dom "Lybrom".
- Kukharensko, V. A. (1988). *Ynterpretatsyiateksta*. Moskva: Prosveschenye.
- Levyn, Yu. Y. (1992). *Semyosfera Venychky Erofeeva. Sbornyk statej k 70-letyiu prof. Yu. M. Lotmana*, 486-499.
- Nykolyina, N. A. (2003). *Fylolohycheskyj analiz teksta: ucheb. posobyе dlia stud. vyssh. ped. ucheb. zavedenyj*. Moskva: Akademyia.
- Perelomova, O. S. (2010). *Intertekstual'nist' v ukrains'komu khudozhn'omu dyskursi: strukturno-semantychnyj i stylistychnyj aspekty*. (Dys. dokt. filol. nauk). KNU imeni T.H. Shevchenka, Kyiv.

- Superanskaia, A. V. (1970). Lychnye ymena v ofytsyal'nom y neofytsyal'nom upotreblenyy. Antroponymyka. Moskva: AN SSSR Ynstytut iazykoznanaya, 180-189.
- Fateeva, N. A. (2001). Zhlavyye y tekst v russkoj poezyi kontsa KhKh veka: parallel'naia dynamyka. Tekst. Yntertekst. Kul'tura : Sb. dokl. mezhdunar. nauch. konf. (Moskva, 4 –7 apreliya 2001 h.), 395-411.
- Fateeva, N. A. (2000). Kontrapunkt yntertekstual'nosti yly Yntertekst v myre tekstov. Moskva: Ahar.
- Shapovalova, Y. V. (2004). Vzaymodejstviye yntertekstual'nykh pryemov v khudozhestvennoj strukture metatsykla Maksymylyana Voloshyna. Skhidnoslov'ians'ka filolohiia [tekst] : zbirnyk naukovykh prats', 4, 94-108.
- Schaslyvaia, N. S. (2013). Katehoryy yntertekstual'nosti y pretsedentnosti (na materyale sovremennoj avtobyohrafycheskoj y dokumental'noj prozy D. Hranyna, Yu. Nahybina, V. Kaveryna). Materyaly za 9-a mezhdunarodna nauchna praktychna konferentsiia, “Nastoiashchy yzsledovaniya y razvytye”, 19 (Fylolohychny nauky), 26-33.

Дата надходження до редакції 23.06.2018 р.

Ухвалено до друку 25.10.2018 р.